

Jan Tomczak

"Glaubensunterweisung im neunten Schuljahr", Gabriele Miller, München 1971-1972 : [recenzja]

Collectanea Theologica 46/3, 225-226

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Gabriele MILLER, *Glaubensunterweisung im neunten Schuljahr. Erster Teil*, München 1972, Kösel—Verlag, s. 168; *Zweiter Teil* — München 1971, Kösel—Verlag, s. 173; *Dritter Teil* — München 1971, Kösel—Verlag, s. 182.

Warto przypomnieć, że w RFN w roku 1967 Konferencja Biskupów zatwierdziła nowy program ramowy nauczania religii, który miał być modyfikowany zależnie od potrzeb i sytuacji w poszczególnych krajach RFN i diecezjach. Program nie miał dawać wiążących na zawsze wypowiedzi czy orzeczeń, ale stanowić niezbędną pomoc w katechizacji.

Po zatwierdzeniu programu zaczęto opracowywać do niego podręczniki, do których należą dwa tomy, omawiane w tej recenzji, przeznaczone dla katechety na dziewiąty rok nauczania. Całość katechez na wspomnianą klasę mieści się w trzech tomach. Tom pierwszy zajmuje się zagadnieniami wymienionymi w programie ramowym w punkcie A, ujętymi w hasło: *Zyciowe pytania młodzieży: Kim ja jestem i jakie jest moje miejsce w świecie?*

Przy redakcji współpracowało kilkanaście osób. Trzymając się wytycznych programu, zmieniają nieco akcent w zakresie tematów, odpowiednio do zmienionej sytuacji w nauczaniu religii, jaka zaszła już po jego ogłoszeniu. Dwadzieścia jeden tematów zostało podzielonych na trzy rozdziały: *Czym jest człowiek?*; *Nie jesteś sam*; *Świat, w którym żyjemy*. A oto kilka tematów, które pozwolą nam zilustrować zakres omawianych problemów: *Wolność*; *Widoki i szanse*; *Walka o istnienie*; *Dążenie do szczęścia*; *Sumienie*; *Bóg nie umarł*; *Cierpienie, nęda i śmierć*; *Odpowiedzialność w życiu publicznym*.

Autorzy nie zamierzają dać w tym tomie zamkniętego zakresu nauczania religii. Pragną raczej przez podany materiał pobudzić nauczycieli religii do inicjatywy i własnych ujęć stosownie do potrzeb uczniów i sytuacji. Dlatego na początku każdej katechez podają krótki szkic problemu, aby zarysować zagadnienie pod względem tematycznym, psychologicznym i sytuacyjnym. Ukazane w każdym temacie cele, które należy osiągnąć przez jego przerobienie, są pomyślane tylko jako propozycje i możliwości. Dokładny plan powinien określić sam nauczyciel, uwzględniając konkretne warunki i sytuacje. Następnie każdy temat zawiera materiał, który został wypróbowany na ćwiczeniach z uczniami klasy dziewiątej. Oczywiście nie wyczerpuje on zakresu tematu. Czasem podany jest obszernie i wielostronnie, a nieraz krótko w formie impulsu. Przedstawiona treść może stanowić niezbędną pomoc przy naświetlaniu zagadnienia: zaciekawia, obrazuje, daje lepsze zrozumienie problemu i bardziej przekonuje. Wybrany w tym tomie materiał zasadniczo nie uwzględnia wymiaru teologicznego. Tego aspektu należy szukać raczej w drugiej i trzeciej części.

Drugi tom jest poświęcony tematowi podanym w programie ramowym w punkcie B, ujętym w hasło: *Jezus Chrystus, Jego orędzie i Jego Kościół wychodzą naprzeciw młodemu człowiekowi*. Zajmuje się więc sprawami wiary w ściślejszym sensie niż pierwsza część. Mówi przede wszystkim o wierze i jej realizowaniu w życiu. Całość omawianych zagadnień podzielono na cztery bloki: *Pismo św.*; *Służba Boża i modlitwa*; *Nawrócenie i pojednanie*; *Problemy dotyczące wiary*. W ramach tych bloków razem wziętych wyszczególnia podręcznik około 20 tematów. Oto niektóre z nich: *Jak powstał Nowy Testament?*; *Sprawowanie służby Bożej w określonych okresach roku kościelnego*; *Przebaczenie jako darmowa łaska Boża*; *Niech nikt nie mówi, że nie wierzy*; *Kim jest ten Jezus?*

Tematów tych nie można nazwać jednostkami lekcyjnymi. Są bowiem za obszerne, zwłaszcza niektóre. Np. temat: *Czytamy wyjątki z ewangelii według św. Marka*, ma 17 podpunktów. Tych podpunktów również nie można uważać za osobne jednostki lekcyjne, gdyż zawierają zakres treści, często niewystarczający na jedną lekcję. Taki rozkład materiału jest zgodny z założeniami programu z r. 1967 i omawianego podręcznika dla katechety, w myśl których nie powinno podawać się gotowych katechez z określonymi

ściśle treściami, podejściami, rozwiązaniami i metodami. Te zagadnienia powinien wypracować sobie każdy nauczyciel stosownie do warunków, potrzeb i sytuacji danej klasy.

Trzeba zaznaczyć, że pierwszy tom różni się co do podziału materiału od drugiego. Jego tematy tak są podzielone, że mogą stanowić oddzielne jednostki lekcyjne. Mają ujednoczoną budowę. naszkicowanie problemu, podanie celów ujętych w kilku aspektach nieraz różnych od siebie i podany materiał z literatury, historii i współczesnego życia. Ten ostatni punkt pokazuje praktycznie, jak można wykorzystać literaturę na katechizacji. Drugi tom jest pod względem budowy bardziej urozmaicony, a przy wyjaśnianiu problemów opiera się przeważnie na Piśmie św. Podobnie jak przy pierwszym tomie pracowało przy nim kilku autorów. Nie uznano za wskazane zmieniać właściwości ich stylu i nadać jednolitą formę opracowaniom.

Oba tomy podręcznika pozostawiają duże pole dla inicjatywy poszczególnych nauczycieli religii. Chcą być więcej pomocami niż wytycznymi w przekazywaniu objawienia. Stąd zrozumiały jest zasadniczy brak uwag metodycznych.

Zapoznanie się z omawianym podręcznikiem dla katechety może przynieść niemały pożytek wszystkim, którzy zajmują się katechizacją zarówno teoretycznie jak i praktycznie. Jedni i drudzy mogą poszerzyć i wzbogacić swą znajomość problemu katechizacji.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Monika NEMETSCHKEK, *Gott im Leben des Kindes*, Innsbruck—Wien—München 1974, Tyrolia—Verlag, s. 147.

Nie wszyscy młodzi rodzice, czy nawet nauczyciele religii mają czas na przeczytanie obszerniejszych książek, w których mogliby znaleźć potrzebne im na gorąco wiadomości z zakresu religijnego wychowania dzieci. Tym osobom szczególnie może pomóc omawiana książka. Podaje ona bowiem krótko i zwięźle, chociaż niewyczerpująco, wskazania, jak dzieci od wieku przedszkolnego do klasy czwartej włącznie wprowadzać w świat religijny.

Autorka mieszka w Linzu. Miewa wykłady i odczyty w różnych stronach Austrii. Jest pedagogiem znanym również poza jej granicami. Wydając tę książkę, pragnęła przypomnieć i utrwalić główne myśli i refleksje zawarte w wygłaszanych prelekcjach. Miała więc niejako przed sobą raczej słuchaczy niż czytelników. Nie napisała zatem naukowej rozprawy, lecz dialog prowadzony ze słuchaczami. Ten dialog nie obejmuje wszystkich ważnych tematów i punktów widzenia. Monika Nemetschek stara się ograniczyć przy każdym temacie do kilku szczegółów, które wydają się jej niezbędne. Wiele zatem zagadnień pozostaje otwartych i nieomówionych, zresztą zgodnie z zadaniem i zamiarem tej książki. Autorka nie chcąc wyjaśniać wszystkiego czytelnikom, pragnie pomóc im w szukaniu kierunku, drogi i wskazówek w dziedzinie religijnego wychowania dzieci.

Omawiane dzieło zawiera wiele interesujących wypowiedzi dzieci, podanych bez zmian, w dosłownym brzmieniu. Poprawione zostały tylko błędy ortograficzne i interpunkcja. Niektóre wypowiedzi zdumiewają czytelnika dojrzałością, trafnością i głębią, chociaż podawane przez dzieci określenia nie są wyuczone na pamięć, jak to zaznacza sama autorka. Może to wyjaśnić nieco fakt, że wypowiedzi pochodzą od dzieci miejskich ze szkoły ćwiczeniowej, które mają łatwość formułowania swoich myśli.

Dla lepszego zapoznania się z tematyką książki wypada wymienić niektóre zagadnienia w niej poruszane. Jednym z nich jest rola rodziny w religijnym wychowaniu dzieci. A więc jaka powinna panować w niej atmosfera, aby mogła sprzyjać religijnemu rozwojowi młodego człowieka. Według autorki niemałą rolę w drodze do Boga odgrywa u dziecka poczucie bezpieczeń-